

Vladimir Findak

KINEZIOLOŠKO MOTRIŠTE NA OBRAZOVNU DIJAGNOSTIKU

1. UVOD

Činjenica je da kineziološka znanost raspolaže svakim danom sa sve više informacija o vrijednostima (pojedinih) kinezioloških aktivnosti, odnosno njihovih sadržaja, pomoću kojih se može utjecati ne samo na transformaciju određenih dimenzija antropološkog statusa učenika, sportaša i rekreativnih vježbača, nego i na zadovoljavanje njihovih potreba i interesa u područjima edukacije, sporta i sportske rekreacije.

Međutim, da bi učenik, sportaš ili rekreativni vježbač uistinu bio subjekt nastavnog procesa, trenažnog procesa ili procesa tjelesnog vježbanja, rad s njima treba organizirati i provoditi tako da se u što je moguće većoj mjeri približi autentičnim potrebama svakoga subjekta. To iz razloga što vježbanje zapravo predstavlja individualan čin onoga koji vježba. Naime, svaki učenik, sportaš ili rekreativni vježbač vježba za sebe, uz pomoć vlastitog napora i na način koji njemu najviše odgovara.

Da bi se vježbanje odvijalo od samoga početka pa do kraja u što povoljnijim kvalitativnim uvjetima potrebno je poduzeti i osigurati niz mjera i procedura među kojima dijagnostici sasvim sigurno pripada važna uloga. To iz razloga što dijagnoza aktualnog stanja antropološkog statusa subjekta predstavlja jedan od temeljnih uvjeta za uspjeh u radu svakoga stručnjaka neovisno o tome u kojem primijenjenom području kineziologije radi. Ili, još konkretnije, slobodno se može utvrditi da procedure vezane uz planiranje i programiranje, izbor metodičkih organizacijskih oblika rada, metoda rada, doziranja opterećenja te praćenje i vrednovanje efekata rada ovise, uz ostalo i o dijagnozi aktualnog stanja antropološkog statusa učenika, sportaša ili rekreativnih vježbača. Nema sumnje da se iz tako profiliranog općeg kineziološkog motrišta uloge dijagnostike u determiniranju efekata nastavnog procesa, trenažnog procesa i procesa tjelesnog vježbanja proistječu i komparativne prednosti primjene dijagnostičkih postupaka u područjima edukacije, sporta i sportske rekreacije.

2. OBRAZOVANA DIJAGNOSTIKA U EDUKACIJI, SPORTU I SPORTSKOJ REKREACIJI

U dosadašnjoj kineziološkoj teoriji zabilježene su i u kineziološkoj praksi primjenjuju se u području dijagnostike različite vrste dijagnostičkih postupaka, kao npr. antropometrijska dijagnostika, funkcionalna dijagnostika, motorička dijagnostika, psihosocijalna dijagnostika (Milanović, 2009) ali ne, koliko je autoru poznato, i obrazovna dijagnostika. Shodno tome, postavlja se čitav niz pitanja, kao npr: postoji li obrazovna dijagnostika, je li uopće potrebna i dakako, ako je potrebna, zašto je treba i kako primjenjivati u kineziologiji i njezinim primijenjenim područjima?

Pa, uistinu, zašto je potrebna obrazovna dijagnostika u edukaciji, sportu i sportskoj rekreaciji?

Kada je riječ o sadržaju našega rada, odnosno o primjeni određene strukture vježbi u bilo kojem području primijenjene kineziologije, treba se usuglasiti da vježba u našem djelokrugu rada predstavlja nešto što je npr. u medicini medikament! Iz te konstatacije može se izvući nekoliko zaključaka koji govore u prilog važnosti raspolaganja s podacima o razini motoričkih znanja sudionika uključenih u edukaciju, sport ili sportsku rekreaciju, a na taj način i o važnosti obrazovne dijagnostike u provođenju dijagnostičkih postupaka.

Prvo, treba istaknuti da različiti sadržaji ili vježbe odgovaraju različitim ciljevima vježbanja, uključujući i stupanj njihove savladanosti. Shodno tome, važno je poznavati ne samo koji se ciljevi mogu ostvariti pojedinim sadržajem ili vježbom, nego i na kojoj razini njezine usvojenosti. Dalje, neki sustav vježbi može odgovarati većem broju ciljeva, a neki manjem broju ciljeva, kako s obzirom na utjecaj, tako i s obzirom na stupanj njihove usvojenosti. Shodno tome, prednost treba dati, pogotovo u uvjetima ograničenog vremena (kao što je slučaj u edukaciji), onim sadržajima ili strukturama vježbi s kojima se u određeno vrijeme ostvaruje veći broj ciljeva (Findak, Metikoš, Mraković, Neljak, Prot, 2000).

Drugo, obrazovna dijagnostika potrebna je i zbog individualizacije procesa učenja, poglavito s aspekta tempa učenja. Pri tome je važno voditi brigu o tome da se tempo učenja ne odnosi samo na brzinu učenja, nego i na stupanj usvajanja određenog npr. motoričkog gibanja. Dakle, na temelju informacija o aktualnoj razini motoričkih znanja svakoga sudionika u nastavnom procesu, trenažnom procesu ili procesu tjelesnog vježbanja, nastavniku, treneru ili voditelju sportske rekreacije je omogućeno da tijekom rada, od samog početka pa do kraja vodi računa kako i interindividualnim razlikama, tako i o intraindividualnim razlikama sudionika (Bryant, 1998., Findak 2010).

Treće, informacije o razini motoričkih znanja subjekta izuzetno su važne i za doziranje opterećenja, poglavito kada se radi o informacijskoj komponenti opterećenja. To je iz razloga što je informacijska komponenta opterećenja važna ne

samo za primanje i razumijevanje motoričkih informacija, već i za dužinu procesa trajanja njihova usvojenja (Findak, 2003).

Četvrto, obrazovna dijagnostika nužna je i zbog toga što o razini motoričkih znanja subjekta ovisi i iskoristivost njihovih ostalih potencijala, kao npr. razvoj motoričkih sposobnosti, razina motoričkih znanja i dr. (Schmidt, Wrisfepg, 2000).

I tako redom ili, jednom riječju, sve upućuje na odgovor da je obrazovna dijagnostika potrebna u kineziologiji radi djelotvornijeg provođenja procedura vezanih uz dijagnostiku u područjima edukacije, sporta i sportske rekreacije.

Sljedeće, također nezaobilazno pitanje vezano uz inauguriranje obrazovne dijagnostike, sada već možemo ustvrditi važne vrste u provođenju dijagnostičkih postupaka, glasi: s kojim ciljem se provodi obrazovna dijagnostika i kako je treba provoditi?

Cilj je obrazovne dijagnostike da osigura informacije o razini motoričkih znanja subjekta u području njihova bavljenja ili, točnije, u područjima edukacije, sporta i sportske rekreacije.

S obzirom da je svaki dijagnostički postupak u principu zahtjevan, štoviše, složen proces, što vrijedi i za obrazovnu dijagnostiku, potrebno je u cilju njegove uspješne primjene voditi računa ne samo o dobroj pripremi njegova provođenja, nego i o kvalitetnoj obradi podataka i njihovoj primjerenom interpretaciji (Hrabel, 1999). Shodno tome, neposredno prije njegove primjene treba izraditi protokol njegova provođenja, kojim treba obuhvatiti broj sudionika, materijalne uvjete, odabir testova, opis testova, redosljed njihova izvođenja, ispisivanje rezultata i dr. Kao mjerni instrument u obrazovnoj dijagnostici koriste se testovi motoričkih znanja. O obradi dobivenih rezultata i njihovoj interpretaciji treba skrbiti nastavnik, trener ili voditelj sportske rekreacije.

Iz do sada izloženog proizlazi da je potrebno u cilju još djelotvornijeg provođenja procedura vezanih uz dijagnostiku u području kineziologije primjenjivati, uz ostale vrste dijagnostičkih postupaka, i obrazovnu dijagnostiku. Štoviše, sve upućuje na zaključak da je obrazovna dijagnostika u biti ne samo sastavni nego i vrlo važan dio ukupnih dijagnostičkih postupaka u područjima edukacije, sporta i sportske rekreacije.

3. ZAKLJUČAK

Na temelju svega što je do sada rečeno može se zaključiti da su ponuđena viđenja i rješenja vezana uz obrazovnu dijagnostiku izuzetno važna ne samo zbog toga što se po prvi puta pojavljuju u kineziološkoj teoriji, nego i zbog potpunijeg sagledavanja uloge dijagnostičkih postupaka u kineziologiji, odnosno njezinim primijenjenim područjima.

S obzirom na to da je problematika vezana uz dijagnostiku izuzetno dinamična što, dakako, vrijedi i za obrazovnu dijagnostiku, potrebni su ne samo stalni nego i daljnji naponi u cilju osuvremenjivanja procedura vezanih uz dijagnostiku u svim područjima primijenjene kineziologije.

4. LITERATURA

1. Bryant, J. (1998). *Motorisches Lehrnen und Bewegungsverhalten*, Frankfurt/Main: Limpert Verlag.
2. Findak, V., D. Metikoš, M. Mraković, B. Neljak, F. Prot (2000). *Primijenjena kineziologija u Školstvu – MOTORIČKA ZNANJA*. Zagreb: Fakultet za fizičku kulturu Sveučilišta u Zagrebu.
3. Findak, V. (2003). *Metodika tjelesne i zdravstvene kulture*, Školska knjiga, Zagreb.
4. Findak, V. (2010). *Kineziološka paradigma individualizacije rada u primarnom obrazovanju*. U I. Prskalo, V. Findak, J. Strel (ur.), *Zbornik radova 4. međunarodna konferencija o naprednim i sustavnim istraživanjima*, Zagreb, 13-15. studenoga (str. 5-11). Zagreb. Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
5. Hrabel, V. (1999). *Pedagogickopsihologička diagnostika žaka*. Praha. SPN
6. Milanović, D. (2009). *Teorija i metodika treninga*. Zagreb: Društveno veleučilište u Zagrebu – Odjel za izobrazbu trenera, Sveučilište u Zagrebu, Kineziološki fakultet
7. Schmidt, R.A., Wrisberg, C.A. (2000). *Motor Learning and Performance*, Human Kinetics.